

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla, a személyes eljárás felperesnek a dr. Varga Róbert jogtanácsos által képviselt **Budapesti Rendőr-főkapitányság** (1139 Budapest, Teve u. 4-6.) alperes ellen **kártérítés** iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2008. június 17. napján kelt 6. P. 631.472/2004/43. számú ítélete ellen az alperes 2008. július 31. napján 44. sorszám alatt előterjesztett fellebbezése folytán - tárgyaláson - meghozta a következő

Ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezését megváltoztatja, és a keresetet teljes egészében elutasítja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 (tizenöt) napon belül fizessen meg az alperesnek 50.000 (ötvenezer) forint együttes első- és másodfokú perköltséget.

A kereseti és fellebbezési illetéket, valamint a szakértői díjat az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás:

A felperes eredetileg 2004. április 20. napján a Pesti Központi Kerületi Bíróságnál előterjesztett keresetlevelében az alperes és az összecszerűség megjelölése nélkül anyagi és nem anyagi kárai megtérítését kérte. Előadta, hogy 1996. december 14. napján a jobb heréjét és mellékheréjét el kellett távolítani annak következtében, hogy az alperes VIII. kerületi járőrei bántalmazták. Emiatt őket a Pesti Központi Kerületi Bíróság 17. B. 22.161/1997/33. számú ítéletével bűnösnek mondta ki. Előadta, hogy a bántalmazás eredményeként szexuális élete tönkre ment, élettársa elhagyta. A vele történtek megismerése után gúnyolódás céltáblája lett. A történetek előtt rendszeresen sportolt, amit orvosi tanácsra abba kellett hagynia. A hegymászás felhagyása jövedelemvesztést is előidézett, mert korábban

alpintechnikával épületjavítást is végzett. Felhívásra jelölte meg az alperes személyét, továbbá azt, hogy 10.000.000 Ft egyösszegű kártérítés vagy 40.000 Ft havi járadék megfizetésére kéri kötelezni az alperest. Már az áttételt követően előadta, hogy a 10.000.000 Ft-ban megjelölt igénye nem vagyoni kár, és járadék iránti igénye nem vagylagos, a járadékfizetést 1996. december 16. napjától kérte megállapítani. Állította, hogy a büntetőeljárásban már bejelentette kártérítési igényét az alperessel szemben, de azt a tájékoztatást kapta, hogy várja meg a büntetőítéletet. A járadékigényét gyógyszer és vitaminszükségletére alapította, noha előadta, hogy 2005. február 10. napjáig - amikor is a nyilatkozatot megtette -, gyógyszereket, vitaminokat nem szedett, mert nem volt rá anyagi fedezete. Az elévülési kifogásra azt közölte, hogy a büntetőbíróóság jogerős ítéletét 2004. folyamán kapta meg, a büntetőeljárás során a polgári jogi igényét bejelentette. Állította, hogy a keresetindításig a kártérítési igénye nem évült el. A maga részéről az elévülés kezdetét 1999. december 3. napjára tette, mert ekkor vált jogerőssé a büntetőbíróóság ítélete, erről a felperes 2004. év során értesült, így a Ptk. 326. § (2) bekezdése alapján még egy év állt rendelkezésére, hogy az igényét érvényesítse. Az elévülés azért nyugodott, mert a felperes menthető okból nem tudta a követelését érvényesíteni.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Elsődlegesen elévülésre hivatkozott. A Ptk. 360. § (1) és (4) bekezdésére, továbbá a Btk. 33. § (1) bekezdésére és 34. §-ára utalva előadta, hogy az adott esetben az elévülés 5 év után következik be, az esedékesség számítása szempontjából 1996. december 14. napját kell figyelembe venni. A 2004. évi keresetindításig a felperes követelése elévült, a Ptk. 325. § (1) bekezdése értelmében bírósági úton nem érvényesíthető. Érdemben a keresettel kapcsolatban előadta, hogy a felperessel szemben a magatartása miatt került sor a testi kényszer alkalmazására. A felperes a Ptk. 340. § (1) bekezdésében szabályozott kötelezettségét sértette meg, mert ha a rendőri felszólításnak eleget tesz, nem kerül sor a testi kényszer alkalmazására, miáltal a sérülés elkerülhető lett volna. A sérülés következményeinek elhárítása érdekében sem tette meg a szükséges lépéseket, szexológushoz, pszichiáterhez, egy esetet leszámítva urológushoz nem fordult. A felperes problémája - a szakértői véleményből valószínűsítve - pszichés, amit 1997. óta kezelte volna. Mindezekre tekintettel az érvényesített nem vagyoni kárt eltúlzottnak minősítette. A járadékra vonatkozó követelést pedig egészében alaptalannak tartotta egyrészt a munkaképesség-csökkenés mértékére tekintettel, másrészt mert gyógyszer- és vitaminszükséglet szakértői szempontból nem igazolható. A szakértői vélemény alapján kifejtette, hogy a felperes sérülése testi értelemben érdemben nem befolyásolja életvitelét, annak későbbi súlyosbodásáról nem lehet beszélni.

A Fővárosi Bíróság 2008. június 17. napján meghozott 6. P. 631.472/2004/43. számú ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 1.000.000 Ft nem vagyoni kárt. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a felperes költségmentessége és az alperes illetékmentessége folytán le nem rótt kereseti illetéket az állam viseli.

Mivel az alperes védekezése elsődlegesen az elévülésen alapult, ítéletének jogi indokolásában az elsőfokú bíróság ezzel foglalkozott elsőként. A Ptk. 324. § (1) és 326. § (2) bekezdésének ismertetését követően rögzítette, hogy az alperes álláspontja szerint az elévülés kezdő időpontja 1999. december 3-a, melyhez képest a 2004. április 21-i keresetindítás az öt éves elévülési határidőn belül történt, azaz az igényérvényesítés az alperes számítása szerint is az elévülési időn belül történt. Ha az elévülési időt a káreseménnytől kellene számítani, akkor az elévülés nyugvásának Ptk. 326. § (2) bekezdésében szabályozott feltételei volnának megállapíthatóak, mert 2004. januárjában, a büntetőügyben meghozott jogerős ítélet kézbesítésekor került a felperes abba a helyzetbe, hogy az igényérvényesítéshez szükséges információk teljes körűen a birtokában legyenek. Az elsőfokú bíróság szerint a felperes menthető okból nem tudta érvényesíteni a követelését, mert csak a büntetőbíróság jogerős ítéletéből értesült arról, hogy érvényes jogcíme van az alperes elleni kártérítési igény érvényesítésére. A büntetőeljárás iratai alapján kétséget kizáró módon megállapítható, hogy az ítélet felperes részére történő kézbesítése 2004. február 11. napján történt meg, melyhez képest a keresetindítás egy éven belül megtörtént. A kártérítési követelés elévülése a károsodás bekövetkeztekor nyomban elkezdődik. A károsodás megtörténte objektív tény függetlenül attól, hogy a károsultnak volt e tudomása arról, és az elévülési idő kezdetére nem hat ki az, hogy a károsult a károsodásáról bármely okból csak később szerez tudomást. Az elévülés szempontjából azonban jelentősége van a tudomásszerzésnek és egyéb olyan jogilag jelentős körülményeknek, amelyek alapján megállapítható, hogy a jogosult menthető okból nem tudta a követelését érvényesíteni, miáltal az elévülés nyugodott, és az akadály megszűnése után a Ptk. 326. § (2) bekezdése szerinti ideig a követelés még érvényesíthető. A felperes a jogerős büntetőítélet ismeretében jutott teljes körűen az igényérvényesítéshez szükséges információk birtokába, ehhez képest pedig a követelését egy éven belül érvényesítette. Mindezekre tekintettel az alperes elévülési kifogását alaptalannak minősítette.

A Ptk. 348. § (1) és 339. § (1) bekezdései felhívása után kifejtette, hogy az alperes alkalmazottai szolgálatteljesítés közben a jogerős büntetőítéletben megállapított bűncselekményt a felperes sérelmére megvalósították, mellyel a felperes egészségi állapotában kárt, maradandó fogyatékossgot, emellett 15 %-os munkaképesség-csökkenést idéztek elő. A Ptk. 355. § (1) bekezdése szerinti kártérítési kötelezettség a felperest ért nem vagyoni kár tekintetében áll fenn. A pénzbeli kártérítésnek a nem vagyoni károknál az a funkciója, hogy az elszenvedett sérelem hozzávetőleges kiegyensúlyozásával olyan vagyoni szolgáltatás nyújtásával gondoskodjék, ami az elszenvedett sérelemért körülbelül egyenértékű, másnemű szolgáltatást nyújt. A nem vagyoni kártérítés összege meghatározásánál arra kell törekedni, hogy a károkozás idején fennálló értékviszonyoknak megfelelő, olyan pénzbeli ellentételezés legyen, ami alkalmas az elszenvedett károsodás megközelítő kompenzálására. Az elsőfokú bíróság ezt az összeget 1.000.000 Ft-ban határozta meg, melynek megfizetésére az alperest kötelezte. Ezt meghaladóan a keresetet azért minősítette alaptalannak, mert a felperes nem bizonyította, hogy a meghatározott összegen felül további károsodás, életének elnehezülése állt elő, és

nem bizonyította járadékra vonatkozó igényét sem, mert a szakértői vélemények nem támasztották alá a gyógyszerek, vitaminok szedésének indokoltságát.

Az elsőfokú bíróság mellőzte a perköltség viselésével kapcsolatos döntést, mert a felperes a jogalap körében pernyertes lett, de a nem vagyoni kár tekintetében csak kisebb részben, míg az alperes a jogalap körében pervesztes lett, de a nem vagyoni kárban csak a marasztalás erejéig.

Az alperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a kereset elutasítását kérte. Az elsőfokú bíróság ugyan széleskörű bizonyítást folytatott le, azonban a megállapított tényeket nem a jogszabályoknak megfelelően értékelte és ezért az elévülés tárgyában helytelen következtetést vont le. A Ptk. 360. § (1) és (4) bekezdése alapulvételével - tekintettel a Btk. 33. és 34. §-ára - öt éves elévülési időt kell figyelembe venni. Az esedékesség időpontját az alperes szerint 1996. december 14. napjával kell számítani, mert ekkor történt a felperes sérülése, a műtéti beavatkozást is ekkor végezték el. Az orvosszakértői véleményre utalva megjegyezte, hogy a felperes állapota testi értelemben nem befolyásolja életvitelében, így annak későbbi súlyosbodásáról sem lehet beszélni. Nem értett egyet azzal, hogy a felperes a jogerős büntetőítélet kézbesítéséig menthető okból nem volt abban a helyzetben, hogy igényét érvényesítse, és ezáltal az elévülés nyugodott. A büntetőjogi és a polgári jogi kártérítési felelősség egymástól elkülönült alakzatok. Ha a bíróság az alperes alkalmazottjának büntetőjogi felelősségét nem állapítja meg, a kártérítési felelőssége még fennállhat (pl. fegyelemsértés miatt). A két igény érvényesítése egymástól független, eredményük nem befolyásolják egymást. A polgári bíróságot egyedül a Pp. 4. §-ában foglaltak kötik. Ezért álláspontja szerint a büntetőeljárás alatt az elévülés nem nyugodott. A közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránti igényt nem a károkozó személlyel, hanem a közigazgatási szervvel szemben kell megindítani és a felperes már az előállításkor tisztában volt azzal, hogy vele szemben az alperes alkalmazottai jártak el. Ezért kártérítési igényét az alperessel szemben már bejelenthetette volna, nem kellett bevárni a jogerős büntetőítéletet azért, hogy részére az érvényes jogcím kiderüljön. A felperes a károkozástól kezdődően hosszabb-rövidebb ideig fogvatartott volt, ez azonban a keresetindítási, az igényérvényesítési jogát nem korlátozta oly mértékben, hogy arra 1996-tól 2004-ig ne kerüljön sor. A felperesnek lehetősége lett volna az elévülést megszakítani, nem volt olyan menthető ok, ami miatt az igényét nem tudta érvényesíteni, és ami miatt az elévülés nyugodott volna. A felperes egyébként a büntetőítélet kihirdetésekor jelen volt 1999. december 3-án, így az abban foglaltakról már ekkor értesült, ezáltal arról is, hogy az alperessel szembeni kártérítési igény érvényesítésére érvényes jogcíme van, az elévülés nyugvása ekkor megszakadt, és a Ptk. 326. § (2) bekezdése szerinti egyéves határidő a jogerős büntetőítélet kihirdetésétől kezdődött. Ehhez képest a keresetindításig a felperes követelése elévült, és a Ptk. 325. § (1) bekezdése folytán bírósági úton nem érvényesíthető.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte. Az elévülés tárgyában az elsőfokú eljárásban tett nyilatkozatát tartotta fenn.

A keresetet részben elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezés fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett (Pp. 228. § (4) bekezdés), a másodfokú bíróság az ezt meghaladó rendelkezéseket bírálta felül.

Az alperes fellebbezése a következők szerint alapos.

Az elsőfokú bíróság - az ítéletének első és második oldalán összefoglalt tényállást - helyesen állapította meg, de az a következőkkel kiegészítendő. A felperes a büntetőeljárás során joghatályos polgári jogi igényt nem terjesztett elő, így nem minősült magánfélnek. A felperest a büntetőeljárás bírósági szakaszában 1999. június 23. napján tanúként kihallgatták. Ekkor azt nyilatkozta, hogy „jelenleg még nincs folyamatban semmilyen kártérítési per, de ha lezárul ez az ügy, akkor el fogom indítani.” E tárgyalás jegyzőkönyve azzal zárult, hogy az 1999. december 3. napjára kitűzött tárgyalásra mások mellett a felperest - mint sértettet - szóban megidézte a bíróság. A felperes az 1999. december 3. napján megtartott tárgyaláson nem vett részt, így az ítéletről a kihirdetés útján nem szerezhette tudomást.

A felek nyilatkozatát rögzítő rész tekintetében annyi módosítandó, hogy az alperes az elévülés kezdő időpontjaként 1996. december 14. napját határozta meg.

Az elsőfokú ítélet alkalmas az érdemi felülbírálatra, azonban a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság jogi álláspontjával a következők miatt nem értett egyet.

Az alperes védekezése alapján elsődlegesen azt kellett vizsgálni, hogy a felperes kártérítésre irányuló követelése keresetének 2004. április 20-i előterjesztéséig elévült-e. Előjáróban ehhez azt kell rögzíteni, hogy a felperes maradandó fogyatékosága, az ezzel összefüggő nem vagyoni sérelme 1996. december 14. napján bekövetkezett. Ekkor a felperes tudta, hogy kik okozták a kárát, hogy az elkövetők az alperes állományába tartozó személyek voltak, akik jogellenes magatartásukat hivatalos eljárásuk keretében valósították meg. A követelés érvényesítéséhez szükséges minden információ a felperes rendelkezésére állt 1996. decemberében. Ennek ellenére 2004. április 20. napjáig az alperes felé kártérítési igénnyel nem élt. Megjegyzendő, hogy a büntetőügy 1999. június 23. napján megtartott tárgyalásán az előzőekben már ismertetett nyilatkozatával sem érvényesített a felperes az alpereshez címzetten kártérítési igénybejelentést.

A Ptk. 324. § (1) bekezdésében írt általános szabály öt éves elévülési időt határoz meg. Az elsőfokú bíróság ítéletében nem foglalkozott vele, de az alperes fellebbezésében hangsúlyosan hivatkozott a Ptk. 360. § (4) bekezdésének speciális rendelkezésére. Eszerint az elévülés szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy öt évnél rövidebb idő alatt nem évülhet el a követelés, ha a kárt szándékosan

vagy bűncselekménnyel okozták. A bűncselekménnyel okozott kár esetén azonban a követelés öt éven túl sem évül el mindaddig, amíg a bűncselekmény büntethetősége el nem évül. A perbeli esetben az alperes állományába tartozó elkövetőket gondatlan bűncselekményben mondta ki bűnösnek a bíróság, melynek büntethetősége három év alatt évülne el, de a Ptk. 360. § (4) bekezdése értelmében a kártérítési követelés elévülése ez esetben is öt év.

Az elsőfokú bíróság a Ptk. 326. § (2) bekezdése alkalmazásával az elévülés nyugvását állapította meg arra tekintettel, hogy a büntetőügyben meghozott ítéletet a felperesnek csak 2004-ben kézbesítették. Önmagában ez a körülmény nem alkalmas az elévülés nyugvásának megállapítására. A felperes a büntetőeljárásról tudott, 1999. június 23. napjától kezdődően bármikor kérhette volna, hogy a Pesti Központi Kerületi Bíróság tájékoztassa az eljárás állásáról, eredményéről. Itt jegyzendő meg, hogy büntetőügy lefolytatásának idején még hatályos a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény 116. § (3) bekezdése és 242. §-a értelmében a felperesnek a büntetőítéletet hivatalból nem kellett kézbesíteni. A felperes nem igazolta, hogy mi volt az az ok, ami miatt 1999. június 23. napjától 2004. januárjáig nem érdeklődött az eljárás mikénti lezárása iránt. Önmagában az a körülmény, hogy ezen időszak meghatározott részében fogva volt vagy szabadságvesztés büntetését töltötte, ebben az értelemben akadályoztatást nem jelentett, mert a fogvatartása és a szabadságvesztés tartama alatt nem lehetett korlátozva a hatóságokkal való levelezésben. Mivel pedig 1996. december 14. napjától az elévülési határidő úgy telt le, hogy a felperes azt a követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólítással, a követelés bírósági úton történő érvényesítésével nem szakította meg (Ptk. 327. § (1) bekezdés), a követelés 2001. december 14. napjával elévült, és így a Ptk. 325. § (1) bekezdése folytán bírósági úton már nem érvényesíthető.

A másodfokú bíróság az ismertetett indokokra tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta, és a keresetet teljes körűen elutasította.

A perköltség viseléséről szóló rendelkezés a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) és 75. § (2) bekezdésén alapult. A felperes költségmentessége folytán a kereseti és fellebbezési eljárási illetéket, továbbá a szakértői bizonyítással felmerült költséget az állam viseli (Pp. 84. § (1) bekezdés a) és b) pont, illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdés, 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdés, 14. §).

Budapest, 2008. november 20.

Dr. Tölg-Molnár László sk.
a tanács elnöke

Dr. Madarász Anna sk.
előadó bíró

Dr. Hóbl Katalin sk.
bíró

A kiadmány hiteléül: